בס"ד, גליון מספר 219 • פרשת מטות מסעי תשפ"א • שנה ו'

עשרה עטרות

לע"נ הגה"צ ר' יחזקאל אליהו בהגה"צ ר' יהושע הורוביץ זצללה"ה

ק"ק "עטרת ישועה"

דז'יקוב

ע"ש מרן רביה"ק בעל עטרת ישועה זיע"א

בנשיאות

הגה"צ רבי חיים מאיר הורוביץ שליט"א

אבדק"ק דז'יקוב

עטרת ראשינו

ממשנתו של הרב אב"ד שליט"א

המקדיש ככר ובא אחר ואכלה כולה האם יכול המקדיש לישאל על ההקדש כדי להציל את האוכל ממלקות

בפרשתינו ציונו הבורא ית"ש על ענין נדרים ושבועות התרתן והפרתן. והנה בחגיגה י' א' ילפי' דהחכם עוקר הנדר מעיקרו מהא דכתיב לא יחל דברו, ויליף שמואל "הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו". ע"כ נכתוב בעז"ה ענין הנוגע להתרת נדר ושבועה ע"י חכם.

בשבועות כ"ז ב' אמורי', "אמר רבא נשבע על ככר ואכלה, אם שייר ממנה כזית נשאל עליה. אכלה כולה אין נשאלין עליה". והיינו טעמא דכיון דאכלה כולה והשבועה אינה נוגעת למעשה תו א"א לישאל דמאי דהוי הוי, ולקמן כ"ח א' אמרי', "אמימר אמר אפילו אכלה כולה נשאל עליה, אי בשוגג מחוסר קרבן אי במזיד מחוסר מלקות". והרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' שבועות הי"ח פסק כאמימר, וכ"פ מרן המחבר ז"ל ביו"ד סי' רל"ח ס"כ. ובלא התרו בו ועבר במזיד על שבועתו נחלקו רבנן קמאי ז"ל דעת הראב"ד והמאירי ז"ל דלא מצי לישאל ודעת הרא"ש ז"ל דיכול לישאל.

והנה נסתפקתי היאך הדין כשהנדר או השבועה נוגע לעונש ממון, האם לדעת אמימר מצי לישאל ע"ז או לא. וכגון, אחד שהקדיש שור ושורו האחר המית את השור שהקדיש. והשתא אם ישאל ע"ז הרי יציל עצמו מחיוב תשלומין להקדש. מי נימא דגם זה נחשב כדבר שמחמתו אפשר לישאל, או דילמא לא מצינו אלא עונש מלקות או קרבן, ומסברא נראה דגם מחמת ממון מצי לישאל. מיהו היכא דהממון בא לכפרה, וכגון אוכל תרומה בשוגג דמשלם קרן וחומש והחומש הרי בא לכפר, בזה פשיטא דאע"ג דאינו לוקה דחוי לשוגג, מ"מ מצי לישאל ע"ז דהחומש כקרבן ובחיוב קרבן הרי מצי לישאל.

תו יש להסתפק, היכא דהשאלה נוגעת לקיום מצות עשה. דהנה בפסחים ל"ח א' אמרי' דמצה של מעשר שני, לדעת ר"מ דממון גבוה הוא לא יצא בה ידי"ח. והשתא יש להסתפק באכל מצה של מעשר שני בשוגג, ולא אכל עוד מצה, האם יוכל לישאל על המצה כדי שיתברר שקיים מצות מצה, ולא יצטרך עתה לאכול שוב כזית מצה, או דילמא לא מצינו אלא לינצל מעונש אבל לא כדי שיוכל לקיים מצוה למפרע.

ונסתפקתי ספק גדול ולא מצאתי עד הלום דברים מפורשים בזה.

הנה הא דאם אכלה כולה נשאלין עליה דאיכא מלקות, בהכרח דהסברא בזה הוי דכל שאין הדבר נוגע לו לא שייך לישאל דמאי דהוי הוי. אלא דבזה נחלקו רבא ואמימר, האם גם עונש על מה שעבר על הנדר נחשב נמי כנוגע לו, או דילמא בעי שיהי' נוגע לו דבר הבא מכח הנדר גופא ולהכי בעינן דנשתייר כזית.

והנה מצינו נמי שאלה בהקדש ובתרומה וכדאמרי' בנדרים נ"ט א', ובנדה מ"ז ב' אמרי' דקטן מופלא סמוך לאיש שהקדיש ככר ובא אחר ואכלה לוקה משום איסור בל יחל יעו"ש, והנה אם הקטן המופלא ישאל ע"ז ודאי השני אינו לוקה.

והשתא יש להסתפק לדעת אמימר, דגם אם אכלה כולה נשאלין ע"ז והיינו משום דאכתי נוגע לו לענין מלקות, האם נימא דגם המקדיש יכול לישאל ע"ז ולהציל האוכל ממלקות, או דילמא כיון דהעונש אינו נוגע למקדיש דלאו איהו הלוקה, והככר כבר אינו בעולם, א"כ אין במה שהאוכל לוקה ע"ז, סיבה לישאל, וכן באסר נכסיו על אחרים לדעת הר"ן ז"ל בנדרים ט"ו א' דהמודר לוקה, האם יכול המדיר לישאל ולהציל המודר ממלקות.

וכן יש להסתפק גם לדעת רבא דבאכלה כולה אין נשאלין ע"ז, היאך יהי' הדין בנדר מן הככר והתפיס ככר אחר בככר זה, והככר הראשון אינו בעולם. האם יוכל לישאל על הככר הראשון, דאע"פ שהוא כבר אינו בעולם מ"מ אכתי נפק"מ דלכשישאל יפקע הנדר מהכר השני והכר השני הרי עדיין נמצא בעולם. או דילמא, כיון דהככר הראשון אינו בעולם לא מצי לישאל. מיהו בזה מסתברא דיכול לישאל דסו"ס נוגע לו לאכילת הככר השני. [ואין זה ענין לב' נזירות דאמרי' התם דעד שהנזירות השניה לא תמה יכול לישאל על הראשונה, דשאני נזירות שהראשונה מעכבת השניה מלחול משא"כ בהתפסה דנתי' דהשני מכוח הראשון נאסר מ"מ הרי סגי במה שבזמן ההתפסה הי' הראשון אסור ודו"ק].

ומעתה לפי"ז יש להסתפק היאך הדין בנדר מככר, ובא חבירו והתפיס ככרו בככר הנדור, והככר הראשון אינו בעולם, האם יוכל הראשון לישאל על הככר דאכתי נוגע לככר שהתפיס בה חבירו או דילמא כיון דהככר השני אינו נוגע לנודר הראשון לית לן בה.

ואי נימא דבכה"ג הראשון מצי לישאל, נמצא דהיכא דהראשון אכל את הככר ולא התרו בו, דגם לאמימר אין נשאלין עליה לדעת הראב"ד ז"ל, והשני שהתפיס בו אכל את הככר והתרו בו, יוכל הראשון לישאל על הככר שנדר עד שילקה השני.

תו י"ל בעז"ה נפק"מ נפלאה, דהנה להך גיסא דכתבנו לעיל דגם מחמת ממון הנובע מכח הנדר שייך לישאל, נמצא דראובן שהקדיש שור, ושורו של שמעון המית את השור שהקדיש ראובן, והשתא אם ראובן ישאל על ההקדש א"כ נתברר דהשור לא הי' הקדש ושמעון חייב לשלם דמי השור לראובן.

ומעתה יש להסתפק האם נימא דראובן יוכל לישאל על ההקדש אע"ג דהשור שהקדיש מת, דזה נוגע לו לזכות בממון, או דילמא לא מצינו שאלה אלא ליפטר מעונש או מחיוב ממון אבל שאלה כדי לזכות בממון לא מצינו.

ונלע"ד בעז"ה להביא ב' ראיות לפשוט ספק זה.

א] יש להוכיח בהמצאה נפלאה דבכל הספיקות הנ"ל אין הנודר יכול לישאל אם אין נוגע למלקות של עצמו ובהקדם ג' הקדמות.

ל) הגר"ש שקופ ז"ל בחי' לנדרים סימן א' כ' דאפשר להתפיס בככר שהי' נדור ואינו עתה בעולם, ויליף לה מהא דאמרי' בנדרים י"א ב' דמחית בשר שלמים לאחר זריקה גבי', ואי אמרי' בעיקרו קא מתפיס, אמרי' דכונתו היתה להתפיס באיסור שהי' על ככר זה קודם זריקה ואע"ג דהאיסור השתא אינו בעולם, וגדולה מזו מוכח ממתני' בנזיר ד' א', דגם במתפיס בשמשון חל הנזירות ודינו כנזירות שקיבל עליו שמשון, ואע"ג דשמשון אינו עתה בעולם מ"מ יכול להתפיס בנזירותו.

כ) נמצא לפי"ז, דאחד שאסר על עצמו ככר זה ואכלה כולה, אם יתפיס עתה ככר אחר בנדר שהי' על ככר זה שכבר נאכל והרי יכול להתפיס גם בככר שאינו בעולם וכנ"ל, חל האיסור על הככר השני.

ג) הנה לעיל כתבנו דמי שנדר על ככר והתפיס ככר אחר בככר זה ואכל את הראשונה יכול לישאל דעדיין נוגע לו לככר שהתפיס בה.

והשתא לפי"ז קשיא טובא א"כ הא דס"ל לרבא דבאכלה כולה אין נשאלין ע"ז, וכן ס"ל לאמימר באכלה כולה ולא התרו בו, ולהנ"ל אשכחנא פתרא שיוכל בכל ענין לישאל על הככר הראשון, והיינו שיתפיס עתה ככר אחר בככר הנאכל, וממילא יוכל לישאל על הככר הראשון דנוגע לו לענין הככר השני.

וליכא למימר דכיון דאמרי' בנדרים כ"ב א' דהנודר כאילו בנה במה א"כ מה עצה היא זו שיתפיס ככר בככר, הא ליתא, דהרי לדבר מצוה מותר לידור, והכא הוי דבר מצוה דע"י שיתפיס הככר השני יגרום שיוכל לישאל על הככר הראשון ולעקור למפרע העבירה שעשה באכילת הככר, וכדכ' המנח"ח ז"ל במצוה ע"ב דהמקדים תרומה לביכורים מצוה עליו לישאל על הפרשת התרומה ולתקן למפרע העבירה שעשה.

אלא בע"כ מדאמרי' דבאכלה כולה אין נשאלין, הרי מוכח דאפי' באותו אדם עצמו שהתפיס ככר בככר אינו יכול לישאל על הככר הראשון אם אכלה כולה או שאכלה בלי התראה ואע"ג דזה נוגע לו לככר השני. והטעם, דדווקא נפק"מ הנוגעת בדבר הנדור גופיה חשיבא נפק"מ כדי שיוכל לישאל עליה, משא"כ הכא דהנפק"מ נוגעת לככר אחר ולא לככר שעליה הנדר. ומעתה כ"ש בשחבירו התפיס בככר הראשון דאין הראשון יכול לישאל אע"ג דנוגע לנודר השני ליצגל ממלקות.

ב] תו נלע"ד בעז"ה להביא ראי' נכונה לנידון הנ"ל, דהנה הגרעקע"א ז"ל בגליון למשניות פ"ד דשבת מ"ב (אות פ"ט) אהא דהק' התוס' בגיטין ל"ג א' ד"ה ואפקעינהו דאיך מלקינן נזיר שעבר על נזירותו הא הוי התראת ספק שמא ישאל על נזירותו, ותי' דמוקמינן לנזיר אחזקתו שהוא נזיר. ודייק הגרעקע"א ז"ל מדלא הק' התוס' גם למ"ד התראת ספק שמה התראה מ"מ דיאך מלקין את הנזיר הא שמא ישאל ונמצא הלקאתו בחינם היתה.

ומכח זה חידש הגרעקע"א ז"ל דבאמת אין מלקין את הנזיר עד שיסתיים נזירותו, דתו אינו יכול לישאל על נזירותו, וכשמלקין אותו כבר אינו יכול לישאל, יעו"ש. והנה הגרעקע"א ז"ל לא ביאר אמאי לא חיישינן בזמן המלקות שירוץ לישאל, ובהכרח כונתו ז"ל דבזמן המלקות שכפות על העמוד אינו יכול לישאל.

והשתא אי נימא דהמקדיש ככר ואכלה אחר יכול המקדיש לישאל על ההקדש, דנוגע להציל השני ממלקות. צ"ע א"כ הדרי קושית הגרעקע"א ז"ל לדוכתא באופן זה, דהי' דהאוכל מההקדש שכפות על העמוד אינו יכול לישאל, מ"מ אכתי ניחוש שמא המקדיש שנמצא בביתו ילך לישאל על ההקדש בזמן שמלקין את האוכל.

וליכא למימר דלהא לא חיישינן שילך המקדיש לישאל, דמה ענין לו לישאל. הא ליתא, דהא גם לגבי הנזיר כ' התוס' דמוקמינן לי' אחזקתי' ומסתמא לא ישאל, ועכ"ז ס"ל להגרעקע"א ז"ל דעכ"פ להלקותו אי אפשר שמא יתברר דהמלקות הוי בחינם, וא"כ הה"נ היכא דהמקדיש יכול לישאל. (והגרעקע"א ז"ל גופי' כ' דאפי' במקום דאיכא רוב וכגון הא דכ' התוס' בנדה מ"ו ב' דלא הוי התראת ספק משום דאיכא רובא שמנאיתן ב"ש בשנת הי"ג וכ' הגרעקע"א ז"ל דמ"מ אין מלקין אלא מפתיגין עד שיתברר אם המופלא הוי מופלא באותה שעה, והיינו דאפי' על רוב לא סמכי' להלקות, וכ"ש דאין לסמוך ע"ז דמסתמא המקדיש לא ישאל).

וגדולה מזו נראה בע"ה לחדש, דמצוה על המקדיש לישאל כדי להציל את הנהנה מההקדש מאיסור בל יחל. דהרי אם הוא עצמו הי' נהנה מההקדש הי' מצוה עליו לישאל וכנ"ל מדברי המנח"ח ז"ל גבי מקדים תרומה לביכורים מצוה עליו לישאל כדי להציל עצמו מהאיסור שעשה, וה"נ בנהנה באיסור מן ההקדש, וא"כ כי היכא דאם הוא עצמו נהנה מצוה עליו לישאל, ה"נ י"ל דאם חבירו נהנה מצוה עליו לישאל להציל את חבירו מאיסור.

ומדלא נחית הגרעקע"א ז"ל לזה, מוכח דס"ל דהמקדיש אינו יכול לישאל אע"ג דנוגע להציל האוכל ממלקות, וכנ"ל.

ובגוף חידושו של הגרעקע"א ז"ל קשיא לי טובא, דהנה לפי"ד נמצא דנזיר עולם, לעולם לא ילקה כי נזירותו קיימת עד מיתתו ולעולם יוכל לישאל ע"ז. ויש להוכיח דזה אינו, דהנה בנזיר ד' א' אמרי' מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו וכו', והתוס' דקשו אמאי לא קתני נמי דנזיר עולם איתי' בשאלה משא"כ נזיר שמשון דליתי' בשאלה וכדאמרי' במכות ס"ב א' ותי' וז"ל "דמילתא דליתא בנזירות לא קתני ואם ישאל על נזירותו הרי אינו נזיר וה"ק מה בין נזיר שמשון וכו' כששניהם נזירין".

והשתא אי נימא דנזיר עולם אינו לוקה אבל נזיר שמשון דליתי' בשאלה לוקה, תיקשי טובא א"כ אמאי לא קתני דאיכא בין נזיר עולם לנזיר שמשון לענין מלקות דנזיר עולם לא משכח"ל שילקה משא"כ נזיר שמשון, אלא בע"כ דגם נזיר עולם לוקה, וצע"ג.

תמצית העולה מהדברים

א] דעת רבא בשבועות כ"ז ב' דמי שנדר מן הככר ואכלה כולה א"א לישאל ע"ז דתו אין השבועה נוגע למעשה, ודעת אמימר דאם התרו עליו או שאכלה בשוגג נשאל ע"ז דנוגע לו למלקות או לקרבן.

ב] יש להסתפק בנוגע לו לחיוב ממון וכגון הקדיש שורו ושורו האחר נגח לשורו שהקדיש דאם ישאל יפטר מתשלומין האם יכול לישאל, וכן יש להסתפק בנוגע לקיום מצוה, וכגון אכל מצה של מעשר שני לר"מ דממון גבוה הוא האם יכול לישאל ויתברר דקיים המצוה.

ג] נסתפקתי ספק גדול באדם שהקדיש ככר ובא אחר ואכלה, האם יכול המקדיש לישאל דנוגע לחבירו שאכל הככר שלא ילקה או דילמא רק אם נוגע למלקות של עצמו, וכן יש להסתפק בנדר מן הככר והתפיס ככר אחר בככר זה ואכל הככר הראשון האם יכול לישאל על הככר הראשון דנוגע לו לככר השני.

ד] ואת"ל דמככר לככר מצי לישאל, יש להסתפק בנדר מן הככר ובא אחר והתפיס בככר זה והראשון אכל את הככר האם גם בזה יוכל הראשון לישאל דנוגע לגבי הככר שהתפיס חבירו.

ה] יש להביא ראי' נפלאה לפשוט הספק, והיינו למאי דכ' הגרש"ש ז"ל דאפשר להתפיס בככר נדור שכבר אינו בעולם, ולפי"ז מי שנדר מן הככר ונאכל יכול להתפיס עתה ככר אחר בככר הנאכל.

ו] ולפי"ז קשיא טובא אמאי קאמר רבא דאכלה כולה אין נשאלין הא אשכחנא פתרא שיתפיס עתה ככר אחר בככר הנאכל וממילא יוכל לישאל גם על הככר הראשון, אלא בע"כ דמי שנדר מן הככר והתפיס ככר בככר ואכל את הראשונה אינו יכול לישאל על הראשונה אע"ג דנוגע לו לככר השני.

ז] תו יש להוכיח מהא דכ' הגרעקע"א ז"ל דנזיר שנטמא למתים אע"ג דלא הוי התראת ספק שמוקמי' לי' אחזקתו מ"מ אינו לוקה עד גמר נזירותו דשמא ישאל ונמצא הלקאתו בחינם, ובגמר נזירותו כשכבר כפות על העמוד לא יניחו לו לישאל.

ח] והשתא אי נימא דהמקדיש ככר יכול המקדיש לישאל דנוגע למלקות של האוכל הדק"ל היאך מלקין אותו ניחוש שהמקדיש ישאל ולא עוד אלא די"ל דהמקדיש חייב לישאל כדי להציל הראשון מעבירה למפרע אלא בע"כ דלאחר שנאכל הככר אין המקדיש יכול לישאל.

ט] ובגוף דברי הגרעקע"א ז"ל צ"ע דא"כ נמצא דנזיר עולם לא יתכן להלקותו דיכול לישאל כל ימי חייו וקשיא דא"כ אמאי לא אמרי' דאיכא בין נזיר עולם לנזיר שמשון דנז"ש לוקה דאינו יכול לישאל ונז"ע אינו לוקה.

עטרת זקנים

לקוטים נפלאים מתורת רבנו ק"ק מרו'קוב זי"ע

העצה לזכות לקדושה הוא ע"י גדרים וסייגים

וידבר משה אל ראשי המטות.

או יאמר **'וידבר משה אל ראשי המטות'**, רומז על בחינת יסוד צדיק הנקרא בשם 'ראש המטה', והיינו, שהזהיר את ישראל על קדושת הברית. וזהו 'זה הדבר אשר צוה ד'', על דרך דאיתא במדרש אין 'זה הדבר' אלא מילה, שנאמר 'וזה הדבר אשר מל יהושע'. **והעצה לזה הוא לעשות לעצמו גדרים וסייגים בכל הענינים, וזהו 'איש כי ידור נדר' כו', זו העצה הטובה אל שמירת וקדושת הברית, על ידי גדרים וסייגים.**

(אמרי נועם)

תוכחה לבנ"י בענוה

א"י, **'וידבר משה אל ראשי המטות'**, רומז על אלו מנהיגי העם וראשי הדור, **'איש כי ידור נדר לד'**, היינו שם הוא רוצה לקשר אליו את עם בני ישראל להדריכם לעבדות ד', **'לא יחל דברו'**, היינו, שלא ידבר דיבורין בחוזק ובתוקף, וזה מרומז בתיבת 'יחל' מלשון חורפיה מחליה לשבח (ע"ז לט.), והיינו שלא יתנהג בשום התנשאות ותוקף, רק **'ככל היוצא מפיו יעשה'**, רומז על ענוה ושברון לב, כי נודע אשר שורש ועיקר הוא להיות בלב נשבר, והיינו לדבר בתמימות בלי שום כעס וגאות, ואם תקשה באיזה אופן יתקיים הקרא הלא כה דברי כאש וכנ"ל, ולזה דרשו חז"ל: **'הוא אינו מוחל'**, היינו, הוא בעצמו לא יתנהג א"ע בהתנשאות וחוזק יד, **'אבל אחרים מוחלין לו'**, רומז שיתרבו תלמידים אחרים ויהי' הפשט כאידך מ"ד (מה אש הזה מתחלק לכמה נרות ואין אורו חסר כלום, אף הת"ח לומד לכמה תלמידים ואין נחסר כלום מתורתו, ע"י"ש בתחילת דבריו).

(עטרת ישועה)

זכות משרע"ה והצדיקים מגינים על ישראל גם לאחר הסתלקותם מהעולם

נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף אל עמיך.

הפירוש 'מדיינים', הוא מלשון דינים וצרות, המדיינים ומצירים את ישראל, משה רבינו ע"ה ינקום מהם אף עתה, כי התורה הקדושה היא נצחיית, וזהו שאמר השי"ת: **נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים ומצירים אותם, גם אחר שתאסף אל עמיך**, גם אז תנקום נקמת בני ישראל תמיד, וכן כל הענין שנאמר 'ואת פנחס בן אלעזר וכלי הקודש וחצוצרות התרועה בידו', תרועה הוא מלשון תרועם בשבט ברזל, וחצוצרות אלו, הם תמיד ביד פנחס הוא אליהו, שתמיד משבר ומכלה לכל הקמים עלינו, וממשיך עלינו תמיד כל טוב אמן נצח סלה ועד.

(זרע קודש)

דביקות המח והמחשבה בתוה"ק - העצה להינצל מהרהורים רעים

ונקרב את קרבן ד' איש אשר מצא כל זהב וגו' עגיל וכומז לכפר על נפשותינו לפני ד'.

יש לרמז בכאן ענין נפלא, עפ"י מה שבארנו במקו"א, דעיקר העצה ליצגל ממחשבות זרות והרהורים רעים הוא ע"י דביקות המחשבה בתורה הק', ולא רק בלימוד גרידא אלא בעמל ויגיעת המח, וכפי שהאריך האבני נזר ז"ל בהקדמה לאגלי טל. ותמצא נחת אשר **הרהו"ר עביר"ה קש"ה מעביר"ה** בגימט' עה"כ **והא"ר עיניני"ו בתורת"ך**, עיי"ש.

ואמרו חז"ל (שבת ס"ד) שלא נפקד ממנו איש היינו שלא חטאו, אלא שאמרו דנהי דמידי עבירה ניצלו מידי הרהור לא ניצלו. והתקנה לזה הוא הענל והיגיעה בתורתינו הק' כנ"ל, ועל כן הקריבו דייקא עגיל וכומז, אשר **עגי"ל וכומ"ז לכפ"ר ע"ל נפשותינ"ו** בגימ' **שתהי"ו עמלי"ם בתור"ה**, שרמזו בכך שעיקר התקנה וכפרה הוא על הרהורי עבירה הוא במה שדבקו מוחם ומחשבתם בעמל התוה"ק, כן יעזרנו השי"ת.

(רבינו שליט"א)

ומגרשי הערים אשר תתנו ללוים מקיר העיר וחוצה לף אמה סביב (לה.ד).

ובגמ' (סוטה כז:) 'בו ביום דרש ר' עקיבא, ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו', ומקרא אחר אמר מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב, אי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים אמה, ואי אפשר לומר אלפים אמה שכבר נאמר אלף אמה, הא כיצד? אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת. ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי, אומר, אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים.

ותראה כאן רמז לשתי הדעות, כי התיבות **"מקיר העיר וחוצה"** בגימטריא **"האלף אמה הם מגרש"**. גם התיבות **"מחוץ לעיר את פאת קדמה"** בגימטריא **"אלפים אמה יהיו לכם תחום שבת"** (עם הכולל), וגם הדעה השניה נרמזה כאן, כי התיבות **"את פאת קדמה"** בגימטריא **"השדות וכרמים"**.

(רמזי הפלאות)

עטרת זהב

פרקי הגות ומחשבה בפרשה

'נעשה לך עם נקודות' (שיר השירים א יט)

בכתבי האר"י ז"ל (עץ חיים שער לה פרק ג ועוד), נקראים ציון וירושלים בשם "נקודות". 'נקודת ציון' ו'נקודת ירושלים'. והוא מאריך בכל מקום לפי עניינו ודרכו, כחלק מגילוי האלוקות בבריאה, דרך השתלשלות והנהגות וכו'.

ואנו, ננסה לעמוד בזה, בהישענו על דברי רבותינו, קדושים אשר בארץ המה, למה זה כונו ציון וירושלים בתואר "נקודה".

•••

מסופר, שבתקופת המלחמות הרבות שערך נפוליאון בונפרטה, קיסר צרפת, הגיעו לאוזניו שמועות שהמורל של החיילים ירוד מאד, וזה בעקבות שנות המלחמה הארוכות. כגרל מזהיר ידע נפוליאון פרק על החשיבות של המורל של "צבא לוחם", וכדי לבדוק אל נכון את השמועות, התגנב נפוליאון בחשאי מבלי שתיחשף זהותו, ליחידות הצבא הצרפתי, והתעניין על הלך הרוח אצל החיילים והמפקדים, במטרה לבחון באופן אישי את רמת המורל שלהם.

כידוע בתקופה הזו חולל נפוליאון את ה"אמנציפציה", דהיינו 'שוויון זכויות לכל הדתות', גם ליהודים הייתה רווחה גשמית בתקופה הזו. אולם לצד ה"זכויות", הם היו שותפים גם בחובות. ובמסגרת זו, גויסו יהודים לצבא הצרפתי, דבר שהיה בו חידוש רב בתקופה ההיא. והנה במסגרת הסבב של נפוליאון ביחידות הצבא, הוא פגש בערב אחד - שהיה מוצאי שבת - קבוצת יהודים, שהתקהלו תחת כיפת השמים, ואמרו 'קידוש לבנה'.

נפוליאון החל לתהות על קנקנם ועל פשר הדברים, מבלי שידעו מי הוא. בתוך כך ביקש נפוליאון לתרגם לו את התפילה שאמרו. הם הצביעו על הקטע: 'יהי רצון למלאת פגימת הלבנה כמו שהייתה קודם מיעוטה', כשהכוונה כמובן לתפילה לימות המשיח, שאז אור הלבנה ישוב להיות כמו אור החמה.

אולם החיילים היהודים הסבירו לנפוליאון את התרגום המילולי הפשוט, ואז קבע נפוליאון בהחלטיות: אם מה שמעניין ומטריד את החיילים, זה שהלבנה תהיה כמו החמה, כנראה שאין להם דאגות אחרות, ואזי המורל גבוה, ואפשר להמשיך בתוכניות של המלחמות והכיבושים.

עד כאן הסיפור. והקיטוב בין הראש הגויי החילוני, לראש היהודי המאמין, בוהק ממנו במלוא הדרו.

נפוליאון, לא נטה להאמין לשום אמונות, כידוע. איחוד האמונות במדינתו, לא נבע מכך שהוא האמין בהכל, אלא משום שהוא כפר בהכל. הוא היה איש מאד מעשי, מאד טכני, שראה כל מציאות כפי שהיא בדיוק, והוא אף פעם לא הרים את המחצלת שעל מפתן הבית, לראות אולי מישהו החביא שם מפתחות.

אם יש מחצלת, מוכרח שזה אך ורק בשביל להבריש בה את הנעליים. ואם יש אסטרטגיה או סטטיסטיקת המונים, אז היא צודקת בלי פקפוק. קונספירציות, רגשות, מסרים, משהו מעבר למחקר היבש - לא תפסו אצלו מקום כלל.

וכשהוא מסתכל לשמים והוא רואה לבנה, הוא רואה כוכב מסוים, שהוא גדול יותר משאר הכוכבים מפאת קרבתו לכדור הארץ - בדיוק כמו שהוא ראה באנושות מין חי נעלה יותר מהולך על ארבע. ותו לא.

וכשיהודים יקרים, שבעי מהמורות, הנקרעים בין שני מחנות גדולי התורה שבאותו הדור, שהתפלגו למצדדים בבונפרטה לעומת אלו המתנגדים אליו - עומדים ואומרים בעניינים מייחלות 'למלאות פגימת הלבנה ויהי אור הלבנה כאור החמה' - - - אז הוא מסיק שכנראה לבם טוב עליהם, הוא מחייך לעומתם והולך לו, לכתוב את מסקנותיו היבשות.

והיהודים הצרפתים שנשארו שם, המשיכו לייחל שיבוא כבר הזמן, געוואלד, שהלבנה כבר לא תתחסר, שהיא תישאר שלימה כמו השמש בדיוק. וכשהם סיימו, הם עשו רקידה'לה על המילים 'טובים מאורות שברא אלוקינו'.

והם רקדו עם תקווה עמוקה, שהנה באלד באלד, תתמלא פגימת הלבנה.

כי אצלם, הלבנה איננה 'כוכב קרוב לכוכב כדור הארץ'. אלא כוכב המסמל את כנסת ישראל, המבטא את השכינה הקדושה, שגלתה לבין הגויים יחד עם בניה, ומשתוקקת בכל לבה, לשוב למעמדה הראשון.

•••

מהו ההבדל המהותי בין הצרפתי הערל, ליהודים שעמדו מולו?

האמת היא, שההבדל כלל איננו מהותי בגודלו. יותר נכון הוא לא תופס מקום בכלל.

ההבדל הוא נקודה אחת -

כזו: · , ואפילו פחות מזו.

אתם יודעים רבותי, לפעמים יש ילד בישיבה קטנה, שהוא נבחן על כל המבחנים, והוא קוצר ציונים טובים, והוא מסתדר עם החברה, והוא מתפלל במניין -

- וההורים שלו לא ישנים בלילה מרוב דאגה שהוא יגדל ירא שמים.

הם בעצמם לא יודעים מה הבעיה? והמחנכים והמאבחנים אף הם לא יודעים איך להגדיר אותה - כי חסר לבחורצ'ק משהו דק ולא מורגש.

חסרה לו נקודה.

אתם יודעים חברים, לפעמים אנחנו עושים הכל במשך היום יום שלנו. לומדים, מתפללים, מתבודדים, מתפרנסים, משוחחים - ועדיין מרגישים חסרים, ולא מסופקים בעליל.

כי חסר לנו נקודה.

נקודה אחת מעבר.

•••

ציון וירושלים הם שני הרים צמודים, שעליהם נבנו שתי ערים צמודות, עיר ציון, ועיר ירושלים.

כך כנראה הצרפתים ראו את זה. וגם רבים מאתנו נופלים לפעמים ורואים את זה כך.

ואז כשמציעים שידוך לבן או לבת שלנו, נניח מאירופה. יעלה לנו חשש - מה, נשלח אותו רחוק מהבית? מה, לא נהיה קרובים לנכדים? מה, יש שם 'מקום תורה' באנטוורפן, כמו בירושלים? כמו בבני ברק?

הכל טוב הכל יפה.

אבל זהו דיבור צרפתי. זוהי מחשבה חילונית, גם אם מעורבבים בה מחשבות על הצלחה בתורה וביראת שמים.

דיבור שבנוי על הנקודה הבלתי נראית דלעיל, אומר בערגה. בלחישה של ממש:

ומה יהיה עם ארץ ישראל? מה יהיה עם ירושלים עיר הקודש? מה יהיה עם הר ציון?

הבן שלי, הנקודה שלי, יפסיד אותם? את הנקודות הללו?

•••

וסיום קטן בדבריו המדהימים של השפת אמת, המסביר את ענין הנקודה שבציון וירושלים. והוא לו בחיבורו על תיקוני זוהר (דף כ ע"א).

התורה הקדושה כתובה בדיו על גבי קלף, אותיות ותגין. את הנקודות והטעמים אנחנו, עם ישראל הקוראים בתורה, נותנים בתוכה.

'וזה זכות הגדול של בני ישראל שאמרו חז"ל שהקב"ה והתורה ובני ישראל מעידין זה על זה, כי התורה נתלבשה באלה הנקודות והטעמים על ידי בני ישראל'.

אלו פחות או יותר דבריו.

אתם מבינים רבותיי?

החיבור של התורה עם השם יתברך, הוא באמצעות עם ישראל.

והם. הם מחברים ומקשרים אותם בנקודות. בטעמים. דברים שאינם כתובים בכלל.

דברים שכל עניינם זהו שיר.

שיר של נקודה!

לעטר פתורא

דרושים נאים לפרשת השבוע

טבילת אש

איתא בגמ' סנהדרין לט. - **אמר ליה ההוא מינא לרבי אבהו, אלוקיכם כהן הוא, דכתיב "ויקחו לי תרומה" כי קבריה למשה במאי טביל, וכי תימא במיא והכתיב "מי מדד בשעלו מים". אמר ליה בנורא טביל, דכתיב "כי הנה ה' באש יבוא", ומי סלקא טבילותא בנורא, אמר ליה אדרבה עיקר טבילותא בנורא הוא דכתיב "וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים"** ע"כ. ועפ"ז יצא הסמ"ק מצירוף (מצוה קנו) בחידוש גדול, שנשאל בדבר מעשה ביהודי שיצא לשמד רח"ל וב"ה רצה לחזור ליהדותו, ואיתא ברמ"א (יו"ד סי' רסח' סי"ב) שצריך טבילה מדרבנן כעין גירות, אבל לדאבונו לפני שהספיק לטבול כבר תפסוהו הגויים והעלו אותו במוקד האש. ונשאל הסמ"ק האם שרי לקוברו בקבר ישראל. והשיב להם - שיש לקוברו בקבר ישראל, שאמנם לא טבל במים אבל טבל באש. ומקור דבריו מהגמ' הנ"ל. לכאו' דבריו תמוהים מאוד, שהרי כתב שם רש"י שרבי אבהו רק דחייה בדברים, שהרי הפס' שממנו הביא ראיה מדבר בהוצאת בלועת האיסור ואין לו ענין כלל לטהרת הכלי, וכדאיתא שם בהדיא בריש הפס' "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא" ודרשו חז"ל (ע"ז עה:) שבמה שאמר וטהר בא להוסיף טהרה נוספת דהינו טבילה במקוה, כך שבכל כלי הנלקח מן העכו"ם בענין תרתי - הגעלה וטבילה. וא"כ בפשטות אין שום ענין להגעלה שמהותה הוצאת בליעות האיסור לטהרת הכלי. ומצוה ליישב דברי הסמ"ק.

והנ"ל, דהנה נח' הראשונים בעניין טבילת הכלים האם אפשר לטבול לפני הגעלה, שהרא"ש (ע"ז שם ריש סי' לו) הביא דברי הרשב"ם שבעי דוקא הגעלה לפני טבילה שאם לא הוה כטובל ושרץ בידו, אמנם הרא"ש שם פליג וס"ל שאינו עניין זה לזה כלל, שהגעלה באה להוציא האיסור הבלוע, ואילו הטבילה באה להוציאו מידי עכו"ם לידי ישראל. אמנם מצאנו גם שיטה אמצעית בדבר, שברשב"א שם כתב שצריך קודם הגעלה אמנם אינה לעיכובא. ובאמת שכדברי הרשב"א כן כתב בנ"י יבמות נו (טז. בדפי הרי"ף) בשם הרא"ה בענין טבילת גר, שנתקשו שם הראשונים למה מעכבים הגר מלטבול עד אחרי המילה, ויטבול מיד ואח"כ ימול. וכתב הנ"י שם - **"יש לומר דכשהוא ערל אין טבילה מועלת דה"ל כטובל ושרץ בידו ואפי' בדיעבד מעכב ותדע דהלוקח כלים מן העובד כוכבים שצריכין להגעיל ולהטביל - הגעלה קודמת, ואף על גב דהתם בדיעבד אם הקדים טבילה יצא שאני הכא דטומאת ערלות טומאה גמורה"**, וכדברי הנ"י כן משמע בשו"ע יו"ד רסח ס"א. וחזינן מדבריו, שהראיה לגבי גר שמילתו היא כשרץ בידו ומעכבת בטהרת המקוה - מקורו הוא ממה שרואים לגבי הגעלה וטבילה, שההגעלה שייכת בטבילה, וכל עוד לא הוגעל הכלי חסר בטבילה.

וא"כ י"ל דהסמ"ק ס"ל כהני ראשונים, שההגעלה ומילה משיך שייכי ביציאת הגוי מקדושת עכו"ם לקדושת ישראל, ולכן אמר כי האש היא טבילה כפשוטו, כי באמת יש שייכות בהגעלת האיסור מהכלי לבין הטהרה של הכלי. ולכאו' יש מקום להביא ראיה לדינו של הסמ"ק מהמעשה דקטיעא בר שלום (ע"ז י.), שאמרה לו המטרוניתא וואי לאלפא דאזל בלא מכסא, ומל עצמו ויצאה בת קול ואמרה שהוא מזומן לחיי העוה"ב. ונתקשו האחרונים כיצד הואילה מילתו והרי היה גוי ואין מילה כשרה בגוי, ועיין במנ"ח מצוה ב' שכתב שגוי המל עצמו לכדי להתגייר שפיר דמי, וכן כתב הפורת יוסף, אמנם עדיין קשה והרי עדיין לא טבל, ותירץ הפורת יוסף שם שטבל לפני כן, וכ"כ במנ"ח שכל מה שמועיל מילה בגוי הרוצה להתגייר, הוא דוקא אם כבר טבל, דאז מהני מילתו להופכו ליהודי ומילתו ויהדותו באים כאחד, אבל אם לא טבל לא מהני. ומ"מ כל דבריהם יועילו רק אם נאמר שטבילה בגר מהני לפני מילה, וכ"כ המנ"ח, אמנם אי נימא כדברי הנ"י - הרי חזרה הקושיא למקומה. אמנם לדברי הסמ"ק מצירוף ניחא די"ל דטבל באש, שהרי זרקו אותו לכבשן האש. אמנם עדיין קשה כיצד אהני מילתו, וצ"ע.

עטרת פז

ממחשבת המוסר

"וידום אהרן" לחודש אב שיהפוך במהרה בימינו לששון ולשמחה

יושבי גטו קובנה הוצאו מן הבתים, האקציה הגדולה החלה. כשאימת מוות מצמיתה מרחפת באוויר עמדו שורות שורות בדומיה, מצפים לגורלם - מי ישלח לרכבת ומי ישוב לגטו. ביניהם עמדה משפחת גיברלטר, אבא אמא והבנים, כשאף אחד אינו יודע אם בדקות הקרובות נפרדות דרכיהם. ולפתע לוחש להם האבא: **"עכשיו זו שעת דין בשמים**, מידת הדין מתוחה עכשיו, עלינו להתפלל מקירות ליבנו שנעבור את השעה הזאת בשלום". האבא הזה לא היה רק צדיק, אלא גם חכם גדול. מטבע הדברים במצב נורא שכזה משתלטת תחושת חוסר אונים מוחלטת, כביכול העולם נעשה הפקר וחיינו נתונים בידיו של איזה קצין אכזרי שיגזור את גורלנו. בדבריו הנוקבים העלה אותם האבא למקום יותר גבוה - כאן במגרש האקציות רואים רק את התוצאות, **הדיון האמיתי מתנהל עכשיו למעלה, שם ורק שם מתקבלות ההחלטות.**

הסיפור המצמרר הזה חזר אלי על רקע המראות הנוראיים של הר מירון, הוא הזכיר לי שוב ושוב כי האנדרלמוסיה האימתנית שתחתיה נדרסו ונמחצו הקדושים הייתה רק התוצאה בשטח. ההחלטות הגורליות נקבעו באותה שעה למעלה, כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו במסדרון הצר והצפוף, מי לשבט ומי לחסד. משיחות עם ניצולי האסון המתמודדים עם השאלה המייסרת - איך ומדוע דווקא הם שרדו את התופת וחבריהם הקדושים עלו השמיימה - אנו למדים עד כמה קריטית היא ההבנה שהמוות איננו מקרי, שכל אלו שלא יצאו ממסדרון המוות היו רק מי ששמם הוכרז בבית דין של מעלה. טראומה היא אובדן הביטחון הקיומי, חוסר אונים המערער את היציבות הכי בסיסית של תחושת הקיום. אבל כשהנפש יודעת ומרגישה כי לא היה אפילו רגע אחד של אבדן שליטה, ושגם האנדרלמוסיה הבלתי נתפסת הזאת התנהלה לפי רשימה מדויקת, היא יכולה למצוא מרגוע בחיק מי שאמר והיה עולם. רק מכוח ההרגשה הזאת ניתן להגיע ל"וידום אהרן" שכולו הסתכלות בהירה על המקום שלנו בתוך המהלכים הענקיים של בורא עולם. זהו סודה של האמונה האיתנה והמדהימה של משפחות הנספים, סוד הדממה המאפשרת לקול האחד והיחיד להישמע - קול ה' שובר ארזים.

"וידום אהרן" - לא מתוך איפוק וריסון גרידא - יש מה לומר אבל אסור לומר, אלא מתוך הרגשה שפשוט אין צורך לומר. הרגשה הבוקעת מהמקום הכי פנימי של האדם, מקום בו אין לשקר ולמרמה נגיעה, מקום בו חש האדם התבטלות שהיא כולה חיבור למי שברא אותו ומחייה אותו, חיבור המאפשר לו להכיר בקיומה של משמעות עמוקה מתהום לכל מאורע, גם מבלי לראות ולהבין את התמונה המלאה.

כך לימדנו רבי ירוחם ממיר: לפני שנים רבות. בנהר הסמוך לעיירה מיר שבאירופה, נפל רכב - מונית מהגשר אל תוך הנהר וכל נוסעיו טבעו למוות. המשגיח רבי ירוחם אמר בשיחתו לתלמידי הישיבה כי במבט של אומנה לא אומרים שכל מי שהיה ברכב טבע, אלא שאסף הקב"ה שבעה אנשים שנגזר עליהם למות בטביעה והביאם למכונית אחת. זהו המבט שבורא עולם מבקש מאיתנו - אל תרדו לרמה הטכנית, אל תתעסקו עם ה'איך', הביטו אלי, כי אני ממית ומחיה, מחצתי ואני ארפא. [מתוך דברים שנאמרו ע"י הרב אליהו לפין בישיבת מיר]

עטרת המקרא
באורים בפרשה בדרך הפשט

ונקרב את קרבן ד' כו' לכפר על נפשותינו

שבת סד. אמר להן משה לישראל שמא חזרתם לקלקולכם הראשון? אמרו לו: לא נפקד ממנו איש. אמר להן: אם כן, כפרה למה? - אמרו לו: אם מידי עבירה יצאנו - מידי הרהור לא יצאנו. מיד - ונקרב את קרבן ה'. והקשו התוספות, וא"ת והא אפילו יפת תואר הותרה להם, וי"ל דמכל מקום שייך בה איסור כדאמרינן וחשקת בה ולא בחברתה.

והנה בנ"י נצטווו להרוג את בנות מדין, והיה מקום לומר א"כ דלא שייך היתר יפת תואר. ומדברי התוס' עולה, דאעפ"כ הותר להם, וה"ט משום דלא דיברה תורה אלא כנגד יצה"ר. אולם צ"ע דהרי רש"י כתב בתחילת פרשת כי תצא וז"ל, במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שביו, שהרי כבר נאמר לא תחיה כל נשמה. וא"כ אף אי נאמר דמלחמת מדין היה לה דין מלחמת רשות כדעת הרמב"ן (דמטעם זה נצטוו בגיעולי כלים, ולא הותר להם קדלי דחזירי), אבל הא מיהת ל"ש היתר יפת תואר, דהא נצטוו להדיא להרוג את בנות מדין, דהן היו בדבר בלעם למסר מעל בד'.

איברא דמדקדוק לשון רש"י משמע דלא עצם החיוב מיתה הוא המפקיע את דין יפת תואר, אלא דבגלל החיוב מיתה ל"ש **ושבית שביו**, וממילא ל"ש היתר יפת תואר, דאיתא בקידושין כא:, וראית בשביה - בשעת שביה. ולפ"ז י"ל דחלוק הוא חיוב מיתה דבנות מדין, מחיוב "לא תחיה כל נשמה" האמור במלחמת מצוה, דגבי מלחמת מצוה, כ"ה מדיני המלחמה שלא לקחת שבויים, משא"כ במלחמת מדין הרי שייך לקחת שבויים, דכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם, ורק דהנשים אשר היו במעל, היו חייבות מיתה בפרטיות, וחיוב זה נדחה מפני היתר יפת תואר. וז"ל התוס' בסוטה לו., דגבי כנענים לא אמרינן לא דברה תורה אלא כנגד היצה"ר, דאע"ג דאיכא יצר, אמר לא תחיה אפילו במקום יפת תואר. ובפשטות כוונתם דלא תחיה כל נשמה היא גזה"כ מיוחדת דאין בה היתר יפת תואר, [ולפ"ז ל"ק מבנות מדין]. אולם הנצי"ב שם כתב ליישב קושייתם, דבכנעניים לא קרינן ביה ושבית שביו וכמש"כ.

והנה במדרש אגדה איתא, כשהיינו נוטלים כלי זהב מן הנשים היינו מהרהרים עליהן כו'. ולפ"ז יש מקום ליישב עיקר קושיית התוס' בשבת, שהרי אין הרהור זה יכול לבוא לידי ביאה, שנוכל לשייכו להיתר יפת תואר.

עטרת הסידים
ממשנת החסידות על פרשת השבוע

בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאכֶם

הגה"ק **רבי ישעי' הלוי איש הורוביץ** זצ"ל זיעוע"י בעל מחבר ספר הקדוש "שני לוחות הברית", מביא בספרו התפילה המפורסמת אשר יסודתה בהררי קודש רבותינו הקדמונים, ובין הדברים מתמצתת יסוד מיסודות אומתנו: "וְעַל קִיּוּם הָעוֹלָם וְעַל קִיּוּם הַתּוֹרָה בָּא לָנוּ מִמְּךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שָׁנֵי צִוּוּיִים. כָּתֻבָתָ בְּתוֹרָתְךָ "פְּרוּ וּרְבוּ", וְכָתֻבְתָ בְּתוֹרָתְךָ "וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם", וְהַכַּוָּנָה בִּשְׁתֵּיהֶן אֶחָת, כִּי לֹא לְתֹהוּ בָּרָאתָ כִּי אִם לְשֶׁבֶת, וְלִכְבוֹדְךָ בָּרָאתָ יָצַרְתָּ אַף עָשִׂיתָ, כְּדֵי שֶׁנִּהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ". בשורות אלו מתבטאת משאת נפשו ומאוויית חייו של איש הישראלי, להמשיך את שלשלת ההזהב, מסורת היהדות בקיום היעוד "וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר ה' מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם".

דבר זה הוא מחובתנו ותפקידנו מצד ההלכה ומצד המוסר, מצד ההלכה נצטוינו בתורה "ושננתם לבניך" ודברת בם וג' ", ובמצוות זכירת מעמד הר סיני מפורש בתורה "רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ. יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר ה' אֵלַי הַקְהֵל לִי אֶת הָעָם וְאַשְׁמִעֵם אֶת דְּבָרָי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה וְאֶת בָּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן", ונפסקה להלכה ברמב"ם ובשו"ע ואכמ"ל.

בספרי החסידות על פרשתינו מצינו לרבותינו מאורינו אשר עוררו וחזקו בענין זה [אולי הענין בזה במיוחד לקראת ימי הקיץ אשר נצרכים שמירה יתירה לכלל ובפרט לצעירי הצאן], פתח דברינו יאיר בדברות קדשו של הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע בספרו אוהב ישראל, לאחר שמאבר כיצד ניתן לומר על בני גד ובני ראובן צדיקים גמורים שח"ו מאסו בארץ חמדה ובלי ספק שכוונתם היתה לש"ש, וגם הענין במה שמשה הקדים הטף לצאן והם הקדימו הצאן לטף. ומבאר שתכלית האדם יוא תיקון כל חלקי נפש-רוח-נשמה שלו, וכנודע מהבעש"ט הק' (דגל מחנה אפרים פר' בא) דרכושו של האדם הן המה חלקי נשמתו המתנוצצים מנפשו ורוחו, ועל כן מצינו לאבות הקדושים שהיו רועי צאן 'אשר תמיד עסקיהם לברר הניצוצות שלהם', ובני גד ובני ראובן כאשר ראו שבעבר הירדן יש מקום טוב למרעה הצאן, הבינו שבכוחם לתקן ולברר שם כל הניצו"ק ולכן הקדימו הצאן להטף.

"אבל משה רבינו ע"ה הבין הדבר על בוריו, ואמר להם כך תעשו, בנו לכם ערים לטפכם, ונתן להם עצה לתקן כל חלקי נשמתם באופן אחר, והקדים הטף שהם צריכים שמירה ביותר כשהם בקטנותם, ואין בהם שכל להיות עושים טוב.

"והתיקון להטף ולבניו הקטנים הוא כך, כשהאדם עושה מעשיו בקדושה וטהרה ובמחשבה טובה, אז הוא בורא מלאך הקדוש והוא עולמה ויושב הבשמים להמליץ טוב עבור האדם, כי הוא נותן לו חיות ושפע, ומלאך נקרא 'עיר' על דרך 'עיר וקדיש', ולכן נקרא 'עיר' מלשון התעוררות, שמעורר את האדם לעבודתו ית"ש, ומועיל להאדם שהוא נותן חיות להטף ולבניו הקטנים שאים בהם שכל, והמלאך מעורר אותם לעבודתו ית"ש, וזה צריך עובדא ובנין, וזהו שאמר הכתוב 'בנו לכם ערים לטפכם' ולא יאמר, שתראו בכל העובדות לעשות מלאך הקדוש, ויהיה תיקון להטף שזהו העיקר. אבל להצאן אין צריך בנין ועובדא רק צריך לגדור גדר עבורם שלא יתפזרו ולא יתפשטו וזי' להם בשמירת הגדר, אבל הטף הוא העיקר, שהם חלקי נפש רוח ונשמה היותר חשובים, שצריך שמירה מעולה ובנין שלם, אבל להצאן יש תיקון קל (עי"ש ההסבר). (מענין לענין באותו ענין עיין אמרי נועם מה שמבאר בפסוק זה שהעצה לשמירת היסוד הוא ע"י גדרים וסייגים ואכמ"ל.).

עוד מצינו בפרשתינו חובת האב לבניו ובנותיו "כל מצוות האב על הבן והבת", בפרשת נדרים כפי שאלפונו בינה הרה"ק רבי קלונימוס קלמן הכהן מקרקא זי"ע בספרו הק' "מאור ושמש" וזל"ק:

ואשה כי תדור נדר לה' וגו' וצריך להבין מפני מה אין משמיע לנו הכתוב דין נדרי איש אשר הוא עדיין ברשות האב ... ונראה לבאר דהנה נדרים הם שני מינים לפנמים אדם עושה איזה נדר ומודר הנאה מאיזה מאכל ומשקה או מאיזה מלבוש ותכשיטים ואם שאר דברים מחמת כעס ח"ו וכעם בא מגיאות כי כשאדם כנגע אינו כועס כלל וזהו: 'נדרי רשעים', (ועל זה אמרו בגמרא: 'הנודר כאילו בונה במה והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן' וראיתי פשט על הגמרא כי רובא דרובא הנדרים באים מחמת כעס הוא קופץ ונודר וכעם בא מגיאות כי כשאדם כנגע אינו כועס כלל וזה פי' הגמרא הנודר כאילו בונה במה כי מסתמא הנדר בא מגיאות והוא מלשון כל אחד בונה במה לעצמו והמקיימו פי' שאינו מתחרט על הכעס ועל הגיאות ההוא ועל הנדר זה שבא מחמתו רק עדיין עומד במרדו ומקיימו כאלו הקריב עליו קרבן כאלו הקריב קדשים בחוץ.) **ולפעמים אדם נודר בהשכל ודעת כדי לעשות לעצמו סיג וגדר לעבדות ה' הוא אוסר עליו אף מן הדבר המותר ואדם אשר יבחר בנדר כזה הוא הקדוש**, (והיינו אמר ר' שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום וראיתי שהוא יפה עינים וטוב רואי וכו' אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה נאה אמר לי רואה הייתי לאבא בעיירי וכו' ופחז יצרו עלי אמרתי לו רשע למה אתה מתנאה כעולם שאינו שלך וכו' העבודה שאגלחך לשמים מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי כמותך יהבו בישראל נזהרי נזירות וכו' לכן אכל אשם נזיר זה מפני שראה שכונתנו הי' לשמים לעשות סייג וגדר מחמת שרוב המון עם נודרים נדרים מחמת כעס.) **לכן מוטל על כל אחד ואחד מישראל להדריך בניו תיכף בקטנותם שעדיין אינם ניתנים בו יצר טוב והוא לפתח חטאת רובץ וכל עשיותיו הן מעשה יצר הרע לכן צריך להדריכם להשגיח עליהם שלא יהי' קשה עורף וכעסן רק שיהי' מתון וכשאין רואה לאכול איזה דבר על האב לכופו שיאכל דווקא כדי להניעותו ממדותיו הגרועו הזאת ואם החריש לו האב פעם אחת ושתים אזי הוא מרגיל א"ע במדה זו ובכל יום מתגבר והולך בו ונשאר בו כל ימיו כעסן וגיאה.**

"וזו היא מה שאמר בגמרא 'המקדש את האשה על מנת שאין עלי' נדרים ונמצא עלי' נדרים אינה מקודשת לפי שיכול לומר אי אפשי באשה נדרנית'. לכאורה אינו מובן מה בכך שהיא נדרנית מאיזה מאכל או מאיזה משקה או מאיזה תכשיט ומה חסרון יש בזה, ולפי מאמרינו נתיישב כי מסתמא שנמצא עלי' נדרים היא כעסנית מקטנותה בלתי אפשר עוד להניעותה ממדתה מחמת שהיא נשרשת במדה גרועו הזאת לכן על האב להשגיח על בניו כשהם קטנים ואם יש לו בן זכר מסתמא הולך לבית הספר ורבו מדריך אותו בדרך הישר ואין צריך הכתוב להזהיר את האב עליו אבל בנותיו צריך הכתוב להזהיר כי אם לא ישגיח עליהם בקל ישארו בקילקולם חלילה.

וזה פי' הפסוק ואשה כי תדור נדר לה' ואסרה איסר בבית אביה בנעוריה ומסתמא עשתה זאת מחמת כעס וגיאות כי עדיין אינו יצר הטוב בקרבה והוא לפתח חטאת רובץ. והחריש לה אביה היינו שלא יכוף אותה שתעבור דווקא על דיבורה רק וקמו כל נדריה פי' לעולם היא נשארת בקילקולה שבגדלות קשה לשבר את הכעס וגיאות ואמר הכתוב ואם הניא אביה אותה ביום שמעו כל נדריה וכו' לא יקים פי' לא יתקיים בה המדה הגרועה הזאת כי הניא אביה אותה פירש תיכף כששמע הניא אותה פעם ושתים עד שנטה אותה לדרך טוב וישר וק"ל.

עטרות ודיבון
תחקירים בפרשת השבוע

השבת בע"ה אנחנו נכנסים לחודש מנחם - אב. במאמר שלפנינו נדון בשמו של החודש.

כתב בספר גט פשוט (למהר"ם חביב) באה"ע סי' קכו, **אב הוא פשוט וכן הוא במתני' פ"ד דתעניות ה' דברים אירעו את אבותינו בט' באב וכן בדוכתי טובא. וראיתי נוהגים לכתוב בשטרות וכתובות ואגרת, חדש מנחם, במקום חדש אב. ואם נכתב הגט בחדש אב, וכתב לירח מנחם במקום לירח אב, נ"ל דכשר בדיעבד, כיון דהדבר מפורסם וידוע דחדש אב קרו ליה חדש מנחם.** ומבואר מדבריו דשמו של החודש הוא אב או מנחם אבל לא 'מנחם - אב'. וכ"כ בכנה"ג שם וז"ל, **נוהגין הסופרים כשכותבין כתובות או שטרות בחודש אב כותבים: בכך וכך לחודש מנחם. גם שלוחי ציבור בהכרזת ר"ח אב מכריזין אותו ר"ח מנחם. וצריך לדעת אם כתב בגט לירח מנחם מה דינו. ונ"ל דלא פסל ואף לכתחילה יינתן.** ובספר ארחות רבינו כתב, דמרן הסטייפלר זצ"ל היה מסדר קידושין אצל אחת מנכדותיו, וכתב בכתובה חודש מנחם אב. וכן ראיתי מביאים בשם הגריש"א זצ"ל לכתוב בכתובה מנחם אב.

ובספר ערוך השלחן שם סט"ז כתב ע"ז, **ולי צ"ע בזה. דהן אמת דבספרי חכמי הספרדים ובהסכמותיהם רגילין כן, אבל אצלינו אין נוהגין. כן ויש שכותבין שניהם ביחד, וזה וודאי נלע"ד דאם כתב מנחם אב דכשר בדיעבד, כיון דכן מברכין החדש בכל מדינותינו** [בדרך אגב, במשנ"ב סי' תיז סק"א כתב יש מקומות שאין נוהגין לברך ר"ח אב משום שהוא חודש של פורעניות] **וכן כותבין באגרות.**

ובאמת מש"כ שאין נוהגין אצלינו כן, המעיין בתשובות חת"ס יראה שמנהגו היה לקרוא לחודש אב חודש מנחם. ואעתיק מה שכתב החת"ס בדרשותיו ח"ב עמ' שלא טור ג' [וראה דבריו גם בגליון השו"ע או"ח ריש סימן תקנא].

הנה בירושלמי תענית פ"ד ה"ה הקשה עה"פ ביחזקאל פכ"ו פסוק א **ויהי בעשתי עשרה שנה באחד לחדש היה דבר יקוק אלי לאמר** וקשה שהרי החורבן היה בט' באב ומתרץ הירושלמי קלקול חשבונות יש כאן. וכתב ע"ז החת"ס בדרשה **ולפע"ד נראה להוסיף כיון שעד עתה היה תלוי בדין וביום שנשבה תם עונך בת ציון ומיד מתחיל נחמה ע"כ מתחיל חדש אחר ונקרא מנחם כמו שאנו נוהגים ע"כ קורא לט' באב א' בחדש.**

ובגליון שם הביאו מעוד מקום שכתב החת"ס וז"ל, **והיה מידי חדש בחדשו אולי רמז על חדש אב. דבירושלמי סוף תענית דאחר ת"ב מתחיל חדש אחר. ונ"ל משו"ה נוהגים לקרוא לו שם חדש, מנחם, והיינו חדש בחדשו החדש שמתחדש בחדשו היינו מנחם, ואותו שבת שבשבוע שאחר ט"ב מיד, והיינו שבת בשבתו שהוא שבת נחמו, יבוא כל בשר להשתחות בהר בית ה' בראש ההרים בב"א.**

ובקובץ צפונות גליון י"ב נדפס מכתב מהגאון בעל כתב סופר בנו של החת"ס וכך כתב שם, **וע"ד איך לכתוב בגט אב או מנחם אב לא שמעתי מאומה מזה, וגם לא מצאתי בגליון ש"ע מאאמ"ו זצ"ל מזה. וצויתי לחפש היום בגיטין המונחים ושמורים תח"י, ויחופש וימצא ד' גיטין; ג' שסידר אאמ"ו מאוה"ג זצ"ל ובכולם כתיב בהון אב. וכן אחד משנת ת"ר שסדרתי כ"כ ותו לא.**

ובספר להורות נתן ח"י סי' נב, דן בדעת החת"ס אם קרינן לחודש מנחם מט' באב או דילמא רק מי' באב ואילך. דממה שביאר את הפסוק ביחזקאל משמע דט"ב גופיה נקרא א' לחודש. לעומת זאת מדבריו בגליון השו"ע שם משמע, דרק מי' באב קרינן ליה מנחם. ועי' מה שתירץ בזה ואכמ"ל בזה יותר.

עטרת צדיקים

עיון במעשי הצדיקים לרגל יומא דהילולא

רבינו שלמה יצחקי זי"ע - רש"י הקדוש

ער"ח אב ד'תתס"ה

אלה תולדות יצחק

ר'בינו ש'למה י'צחקי - ר'בן ש'ל י'שראל, נולד בעיר טרוייש שבצפון צרפת בשנת ד' אלפים ת"ת, באותה שנה בה שקעה שמשו של רבינו גרשום מאור הגולה, ועד שלא שקעה שמשו של רבינו גרשום, זרחה שמשו של רש"י, בבית אביו הצדיק, הגדול בתורה ומגזע היחס רבי יצחק, שנודע בשגב מסירותו לה' ולתורתו.

תחילה למד אצל חכמי דורו, ולאחר נישואיו כיתת רגליו למקום תורה, והיתה ראשית דרכו לעיר וורמייזא (גרמייזא) שבאשכנז. שם קיבל תורה מפי רבו המובהק רבינו יעקב ברבי יקר, שהיה מגדולי העיר 'לותר', וכפי שאמרו כי בכל מקום שכתב רש"י 'רבי', התכוון אליו וכן קורא לו 'מורי הזקן'. לאחר פטירת רבו זה, פנה לקבל תורה מפי רבינו יצחק הלוי ב"ר אשר (הראשון), ואף מזכירו הרבה בלשון "רבי הלוי". לאחר מכן עבר ללמוד תורה בישיבת מגנצא אצל שארו רבינו יצחק ב"ר יהודה. יצויין כי שלושת רבותיו היו נמנים על תלמידי רבינו גרשום מאור הגולה. גם למד אצל רבינו דוד הלוי ממגנצא.

רש"י הק' חזר לטרוייש בשנת תת"ל ויסד שם ישיבה. תלמידים רבים מקרוב ומרחוק נהרו אליה. בין תלמידיו נמנו חתניו רבי שמואל והריב"ן, וכן: רבי שמעיה, רבי יצחק ב"ר אשר הלוי, רבי נתן המכירי ואחיו רבי יעקב המכירי, רבי שמחה מוויטרי בעל 'מחזור וויטרי', נכדו הרשב"ם, ועוד מחכמי הדור הראשון של בעלי התוספות. כמו כן המשיך רש"י לעמוד בקשרי מכתבים עם רבותיו שבאשכנז ועם חבריו מישיבות וורמייזא ומגנצא.

"פרשנ-דתא"

כה כותב רבינו אברהם אבן עזרא על רש"י: "פירוש נורא שם לתורה, על כן נקרא פרשן דתא", כלומר שמפרש את התורה הנקראת "דת", שכן פירושו שכתב על התורה ועל ספרי הנביאים והכתובים התקבלו כפירוש העיקרי בקרב כל תפוצות ישראל. את פירושו על הש"ס כתב תחילה בקונטרסים נפרדים, ולכך הוא מכונה על ידי הראשונים בשם "קונטרס", ובזמן התחלת הדפוס היא נדפסה לראשונה בעיר שונצינו בשנת רמ"ד. ספרים נוספים ישנם המיוחסים לבית מדרשו של רש"י, ביניהם: "ספר האורה"; "ספר הפרדס"; "איסור והיתר לרש"י". פירושו על התורה היה הספר הראשון שנדפס בלשון הקודש בשנת רל"ה בעיר ריג'ו די קלבריה שבאיטליה, בסגנון האותיות הנקראות 'כתב רש"י'.

הגאון הרב חיד"א ז"ל מגלה כיצד כתב רש"י את פירושו: "רש"י עשה שלושה מהדורות בתלמוד ומהדורה שלישית היא זו שבידינו. ודקדק מאד בלשונו שרמז כמה חידושים בשינויי אות. ושמעתי מפה קדוש רב מופלג שקיבל מרבו, דרש"י התענה תרי"ג תעניות קודם שכתב פירוש התורה. והיה אומר רבינו תם נכדו, מה שפירש אדוני זקני הש"ס אף אני אעשה זאת, אבל פירוש המקרא לית בחילי כי לא אוכל עשוהו".

וב"מגילת סתרים" לרבינו חיים ויטאל - המהרח"ו, מכתב ידו ממש כתב וזה לשונו הק': "רבנא שלמה ז"ל (רש"י) לאחר מותו בא בחלום לבן בתו רבנא שמואל (רשב"ם) והקיצו ז"ל, אמר לו מי אתה, אמר לו אני שלמה זקנך, קום ורחץ בנקיון כפיך ותלמוד ממני קריאת שם הנעלם, כי הכל למדתיך חוץ מזה. וכן עשה וישב אצלו בממשות אבל לא ראהו ולמדו וכו', ואמר לו בין הפירוש בטוב כי אין לי רשות עוד לעכב", עכלה"ק. וצא ולמד קדושתו ותוקף גדולתו שלא רצה הן בעודנו חי ללמדו עד דשקיל רשוותא וידע בעולם הבא שרשב"ם ראוי לזה.

ידוע ומקובל בישראל, כי רש"י הק' קיבל על עצמו לצאת לגלות של שבע שנים בטרם חיבר את חיבורו הגדול והקדוש על התורה. ועל פי דעה אחת יצא לגלות זו כדי לחקור ולברר, האם כבר כותב אחד מחכמי ישראל פירוש על התורה או על הש"ס כפי שהוא עומד לכתוב, ולכן נדד ממקום למקום וביקר בישיבות ומרכזי התורה, רק לאחר שנוכח לראות כי עדיין לא הקדימו אחר בזה, הואיל רש"י באר את התורה בפירושיו העצומים ולהפיצם בישראל. וישנן סברות נוספות בטעם היציאה לגלות.

ואכן מעיון בפירושיו הקדושים, ניתן להציץ בין השיטין ולהיווכח במידת ענוותנותו המופלגת. כמעט והוא אינו סותר את דברי קודמיו, וכאשר עושה זאת חולק להם כבוד ואינו מבטל את דבריהם בשפה חריפה. בעשרות מקומות כותב רש"י בפירושו: "לא ידעתי" או "איני יודע" וכיו"ב, וכן בתשובות המיוחסות לרש"י מצוי במקומות רבים שטעות היתה בידו בענין מסוים, והוא חוזר בו מדבריו.

בפי ישרים תתרומם

בלשון מדברת גדולות ונוראות, התבטאו צדיקי הדורות לדבר בשבחו של רש"י הק', דברים נשגבים ועצומים שאין לנו אלא להביאם כמות שהם.

כה דיבר הרה"ק המגיד רבי מרדכי מטשערנאביל, (מובא ב'מגן אברהם' לבנו המגיד מטריסק, פרשת בא), כי בריאת העולם היתה בשביל רש"י הקדוש! וכן ניתנה תורה לישראל בזכות רש"י! ורמז זה במאמרם ז"ל (בראשית רבה א, ה) "בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית", כי הנה בראשי"ת ר"ת: ב'שביל ר' ש'למה י'צחק, שבשבילו היתה בריאת העולם!

ואם לא די בכך, גילה הרה"ק רבי יצחק מסאמבור קבלה נוראה ועתיקה, שקיבלה איש מפי איש (מובא בספר 'עטרת זקנים'), כי בעקדת יצחק, לאחר שהמלאך עצר את אברהם אבינו ע"ה וקרא לו בשם ה': "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעשה לו מאומה" רצה אברהם אבינו בכל זאת לשוחטו, כמבואר במדרש ורש"י שם, ולפחות לעשות לו מום, ואמר לו הקב"ה הלא ממנו עתיד לעמוד יעקב והשבטים, ולא הסכים, וכך היה הקב"ה הולך ומונה לו כל הצדיקים שבכל הדורות שעתידים לצאת מיצחק ולא רצה אברהם לוותר, עד שאמר לו הקב"ה כי ייצא ממנו נכד אחד ושמו רש"י, והסכים אברהם אבינו לוותר על העקידה. והרמז לזה בכתוב: "וירש זרעך את שער אויביו", 'וירש' אותיות ורש"י...

ועוד הביא הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא, חידוש מרעיש ונורא בפירושו על התורה "היכל הברכה" (פרשת ואתחנן), לפרש הכתוב: "קול גדול ולא יסף", וזלה"ק: "עי' רש"י ז"ל 'קולו חזק וקיים לעולם'. מבואר שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם, כמו שזכה מרן הקדוש האר"י בעש"ט עם התלמידים, כידוע ומפורסם שזכו לשמוע הקולות והברקים וקול שופר חזק באמירת 'אנכי', עם כל הרזין סתימין עילאין, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדרגה, וכן כל יוצאי חלציו (הכוונה לצאצאיו בעלי התוספות)".

תורתו מגן לנו, היא מאירת עיניו, הוא ימליץ טוב בעדינו, אמן ואמן.

עטרות של שבלים

פלאות ופרפראות

סגולה כנגד מחשבות זרות

כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר (לא, כג).

כתב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מסוואליווא זי"ע בספרו "דברי יצחק" (ענינים):

"שמעתי מפה קדוש אדומו"ר מו"ה יהודה צבי מראזדיל זלה"ה, שאמר בשם הרה"צ מהרמ"מ מרמינאב זללה"ה, אשר פרשת הגעלת כלים טוב לומר לבטל מחשבות והרהורין בישין, עד כאן שמעתי".

תיאור סופו של בלעם

וְאֵת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בַּחָרֶב (לא, ח).

בספר יהושע (יג, כב) נאמר 'ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב על חלליהם', ובמסכת סנהדרין (קו, ב) 'אמר רב שקיימו בו ארבע מיתות, סקילה ושריפה הרג וחנק'.

וביאר שם ה'יד רמה': "לומר לך שהרגוהו בכל מיני הריגות של בני ישראל, והיינו ארבע מיתות בין דין. כיצד עשו? זה אוחז האבן בידו, זה מדליק הפתילה לזרקה לתוך פיו, זה אוחז החרב בידו, ושנים תופסין בסודרין, בבת אחת, אבל זה אחר זה אין כאן ד' מיתות בית דין, דגברא קטילא הוא דקא קטלי".

ובספר 'תורת יעקב' (להגאון המפו' רבי יעקב חיים סופר שליט"א ראש ישיבת כף החיים) הוסיף על כך לאמר: "ולפירוש הרמ"ה ז"ל, אין לתמוה האיך צמצמו בני ישראל ועשו לבלעם ארבע מיתות בית דין באותו רגע ממש, דלא קשיא כלל כיון דכאן בעל השמועה הוא האמורא רב, והוא סובר שאפשר לצמצם אף בידי אדם וכמו שכתבו התוספות (עירובין ה, ב) וחולין (כח, ב) וסוכה (טו, ב) ובכורות (יז, ב) ודו"ק היטב".

בעלי לשון הרע מתגלגלים בכלבים

וְנִבַּח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת קִנְּתָ וְאֶת בְּנֹתֶיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נִבַּח בִּשְׁמוֹ (לב, מב).

כתב ה'חתם סופר' (תורת משה, פר' וישב): "איתא בכתבי האר"י, בעל לשון הרע נענש שיהיה מגולגל בכלב, ורמז עלה מה שכתוב 'ויקרא לה נובח', ל"ה ראשי תיבות לשון הרע, נובח רמז לכלב הנובח" עכלה"ק.

והדברים תואמים עם מאמר חז"ל במסכת מכות (כג, א) "כל המספר לשון הרע וכו' ראוי להשליכו לכלבים".

וב'ילקוט ראובני' הביא בשם ספר 'עמק המלך': "מי שמוסר ממון של ישראל בידי אנסים ע"י מלשינות, דינו יגלגל בכלב, נוב"ח בשמו, שנאמר ויקרא ל"ה - ראשי תיבות ל'שון ה'רע, נב"ח".

לפני הגאולה העתידה - ישובו למדבר!

אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' (לג, א).

ב"רבינו בחיי" (פסוק ב, ד"ה ועוד), חידש דבר נפלא: "ועוד יכלול סיפור המסעות תועלת אחרת כי ירמוז לעתיד, שהרי דברי הנביאים כולם מוכיחים שהגאולה האחרונה כדמיון הראשונה, וכשם שיצאו ישראל בגאולה ראשונה ממצרים אל המדבר כן בגאולה האחרונה עתידים שיצאו הרבה מישראל אל המדבר (עי' ילקוט שמעוני הושע אות תקי"ח), ויעברו במקומות האלה, והקב"ה יכלכלם וינהלם שם כמו שעשה לישראל במדבר, והוא שאמר הנביא (יחזקאל כ, לה) 'והוצאתים אל מדבר העמים', והכתוב הזה מדבר לעתיד בגאולה אחרונה".

העלון נתרם ע"י ידידינו מופלא באנשים יקר שבערכין
הרב **אליעזר צרור** שליט"א
לע"נ אביו הדגול הרב **שמעון** ז"ל **בן אסתר** ע"ה

לתגובות הערות והארות: 10atarot@gmail.com
• • •
מרכז מוסדות דזי'קוב בא"י רח' האיילות 20, גבעת זאב